

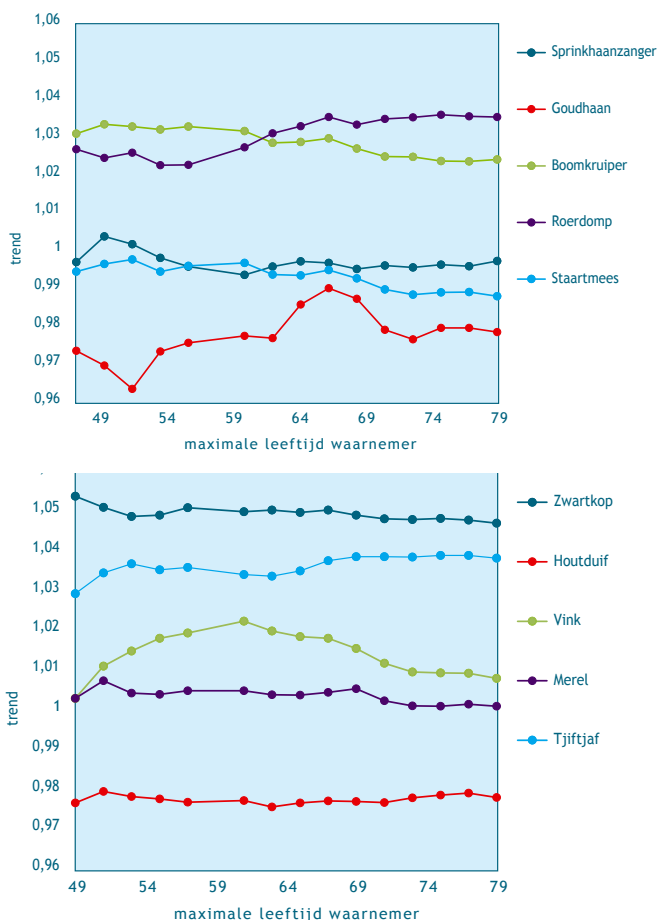
Beïnvloeden gehoorproblemen bij oudere waarnemers de BMP-trends?

Hoor je die Goudhaan of Sprinkhaanzanger nog wel? Je gehoor is cruciaal bij het inventariseren van broedvogelaantallen. Ook kennis en ervaring zijn van invloed op je telresultaten. Rond het vijftigste levensjaar begint het gehoor van mensen vaak substantieel te verslechteren, waarbij vooral hoge tonen minder goed worden geregistreerd. De hamvraag is: zien we dat terug in de landelijke vogeltrends? CBS en Sovon berekenden het antwoord.

Oudere oren en lastige soorten

In recente jaren hebben we in toenemende mate informatie verzameld over de leeftijd van onze waarnemers. Deze kunnen we vergelijken met enkele peilmomenten (enquêtes) uit het verleden. De gemiddelde leeftijd van deelnemers aan het Broedvogel Monitoring Project (BMP) is ten opzichte van 2000 met ongeveer 15 jaar toegenomen, maar sinds 2010 stabiel.

We onderzochten de gevolgen hiervan op BMP-trends met een dataset van tien soorten. We kozen er vier die vanwege hun hoge zang misschien minder goed worden gehoord: Staartmees, Goudhaan, Sprinkhaanzanger en Boomkruiper. Eén wordt juist vanwege zijn lage zang wellicht minder goed geregistreerd: de Roerdomp. Ook kozen we vijf algemene 'referentiesoorten' waarbij juist géén

Figuur 1. Trends van tien BMP-soorten (2006-2015) bij toenemende bovengrens van waarnemerleeftijd, waarbij we wel (boven) en geen (onder) gehoor-effecten verwachten. Trendwaarden groter dan 1 duiden op positieve trends (1,02 betekent 2% toename per jaar), waarden kleiner dan 1 op negatieve trends.

Arend van Dijk en Albert de Jong inventariseren samen voor een luisterexperiment. Dwingelderveld Dr, 7 mei 2016.
Foto: Harry Cock

Belangrijkste conclusies:

- Groep BMP-tellers verouderde tot 2010, gemiddelde leeftijd sindsdien stabiel.
- Geen groot effect van leeftijd op trends van hoog zingende soorten.
- Mogelijk compenseert ervaring, gehoorondersteuning of assistentie de eventuele gehoorafname.

effecten van gehoorproblemen worden verwacht (Tjiftjaf, Merel, Vink, Houtduif en Zwartkop).

Hoe gingen we te werk?

Bij onze analyse gebruikten we alleen gegevens van waarnemers waarvan de leeftijd bekend was. We voerden vervolgens een serie trendanalyses uit, waarbij we begonnen met data van alleen 'jongere' waarnemers: tot 50 jaar. We voegden daaraan stapsgewijs data toe van waarnemers die tot twee jaar ouder waren, en berekenden dan de trend opnieuw. Dit resulteerde in data van waarnemers tot 52 jaar, 54 jaar enzovoort, doorlopend tot 80 jaar (bijna de volledige dataset). Tenslotte vergeleken we deze trends. Je zou verwachten dat bij een toenemende leeftijd de gevonden trends van de gehoorgevoelige soorten lager zullen uitpakken (figuur 1).

Verrassend variabel

In de trends van Boomkruiper en Staartmees lijkt sprake van enig leeftijdseffect, maar de verschillen zijn klein en de onzekerheidsmarges (omwille van de leesbaarheid niet weergegeven) groot. Bij Roerdomp en Goudhaan zien we opvallend genoeg een tegengesteld effect. Tegen de verwachting in nemen de trendwaardes wat toe naarmate de leeftijd bovengrens omhoog gaat. Over het geheel leveren de soorten waar wél een leeftijdseffect werd verwacht geen eenduidig, maar wel een iets variabel beeld dan de soorten waarbij een dergelijk effect niet werd verwacht.

Vrijwel geen invloed

We hebben nog een drietal andere tests uitgevoerd met deze dataset, waarbij telkens de conclusie was dat er hooguit sprake was van een geringe en binnen soortgroepen vaak niet eenduidige invloed van leeftijd op

de landelijke trends. Dit betekent uiteraard niet dat ouderen daadwerkelijk even goed horen als jongeren. Mogelijk wordt hun gehoorverlies gecompenseerd door meer ervaring, of zijn ouderen zich zodanig bewust van hun gehoorverlies dat zij maatregelen treffen om dit op te vangen (gehoorapparaat, meenemen van beter horende waarnemers) dan wel besluiten te stoppen met vogelinventarisaties als het echt niet meer gaat. De resultaten komen overeen met die van het Noord-Amerikaanse broedvogelmeetnet, waarbij ook hooguit beperkte effecten werden vastgesteld (Farmer *et al.* 2014, Observer aging and long-term avian survey data quality, Ecology and Evolution). Voorlopig geen reden tot paniek dus, maar we blijven het in de gaten houden.

- Tom van der Meij (CBS) & Chris van Turnhout (Sovon)

Wist je dat ..?

Sovon een ANBI-status heeft, wat wil zeggen dat de organisatie is erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling? Dankzij dit keurmerk zijn giften fiscaal aftrekbaar. Donaties en nalatenschappen komen dus volledig ten goede aan belangrijk vogelonderzoek en vrijwilligers. Giften worden steeds belangrijker. Dankzij deze bijdragen kunnen we namelijk projecten zoals de Vogelatlas starten en onderzoek doen naar soorten en vraagstukken die wij als vereniging belangrijk vinden. Daarnaast worden giften ingezet om het vrijwilligersnetwerk te versterken en de mogelijkheden voor invoer te verbeteren.

Kijk voor de mogelijkheden eens op > www.sovon.nl/doneren

Hoor je hem zingen?
Foto: Arie Ouwerkerk

Algemeen Nut
Beogende Instelling

ANBI